

schaft" gebruikt. Dit is natuurlijk de oudste vorm van „boschbouw". Inzameling in het wild. Vergelijk de „Balatableeders" in de West en Bamboekap door de Papoea's. Hierdoor is het verspreidingsgebied in kleine vlekken uitéengevallen, maar vlak over de grens groeien zgn. „urwuechsig" Taxusboomen (Luik, Rheinland en Muensterland).

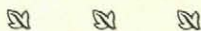
In onze bosschen met Taxus groeien oude, jonge en kiemplanten dooreen. Dus de voor- naamste voorwaarden voor echt-wild-zijn zijn vervuld, maar ze kunnen toch altijd nog afkomstig zijn van geplante boerderijboomen.

Nu is het echter een feit, dat de hegge- en schaduwboomen onzer plattelandsbevolking vroeger uit het wild gehaald werden. Men ging naar het bosch en zocht, wat men noodig had, bijeen. Dit gebeurt in Twente nog b.v. met berken en elzen. Bij Weerselo groeit op een natte hei de grauwe els, overal elders de zwarte, en daar in de buurt zijn allerlei heggen er pas mee geplant. Bij Winterswijk is op deze manier het peperboompje uitgeroeid (mondelijke mededeeling van wijlen Mr. Ten Houten). Nu komt het mij voor, dat Taxus vroeger ook zeker tot deze categorie van planten behoorde. In dat geval zal de Taxus alleen algemeen aangeplant zijn in Z.O. Nederland. Wie helpt daarvoor aan de gegevens?

En als onze Taxus in de bosschen dan al geen kinderen van „urwuechsig" exemplaren zijn, dan toch klein- of achterkleinkinderen. Daarom is mijns inziens Taxus als echt wild te beschouwen.

Amsterdam, Januari 1935.

Dr. G. KRUSEMAN Jr.

AANTEKENINGEN OVER JEUGDVORMEN VAN NEDERLANDSCHE SCHELLEN.

I. SPHENIA BINGHAMI TURT. EEN VAN DE LIJST VAN NEDERLANDSCHE MOLLUSKEN TE SCHRAPPEN SOORT.

An het strand te Camperduin vond ik in 1926 eenige schelpjes van een mij onbekende soort. Mejuffrouw W. S. S. van Benthem Jutting, conservatrice aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam, zond de exemplaren voor mij aan den Franschen Lamelli-branchiatenkenner Ed. Lamy, die als zijn meening te kennen gaf, dat het waarschijnlijk jonge *Sphenia binghami* Turt. waren.

Voortgezet onderzoek bracht aan het licht dat „*Sphenia binghami*" te Bergen aan Zee, althans op sommige dagen, algemeen in de afzettingen van licht materiaal aanspoelt, hetgeen mij in staat stelde er een groot aantal exemplaren van te verzamelen. De rijkste buit oogste ik wel tusschen Bergen aan Zee en Camperduin op 2 September 1928; ik bezit van dien dag 33 dubletten en 30 losse schalen van 2 tot 9 mm. lengte. Ook op meer noordelijk gelegen vindplaatsen: tusschen Camperduin en Petten, op het strand van Callantsoog en van Texel werden „*Sphenia's*" gevonden. Ondertusschen was deze tot dusver uit ons land nog niet bekende soort ook in de lijst van het Molluskencomité verschenen (3 sep., p. 6).¹⁾

¹⁾ Weliswaar noemt Maitland *Sphenia binghami* Turt. ook als inlandsch in zijn Prodrôme (5, p. 31), maar in deze publicatie vindt men verschillende Mollusken, waarvan het voorkomen in Nederland nog nader dient aangetoond te worden (resp. wel niet aangetoond zal kunnen worden). Deze opgave is ook door Dorsman in de eerste druk van zijn welbekende boekje overgenomen (I, p. 89), waarin ten onrechte de lengte van het schelpje 2 à 3 cm. genoemd wordt.

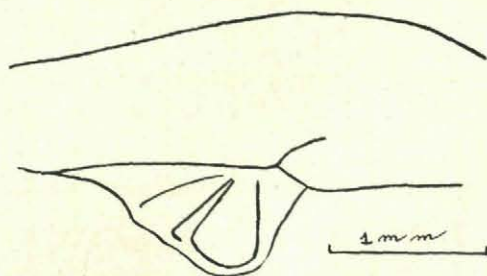

Fig. 1. Ligamentuitsteeksel in de linker schaal van „*Sphenia binghami*" (naar later bleek *Mya truncata* L. juv.); het schelpje is nog geen 8 mm. lang.

Nu ik dit groote materiaal met de beschrijving van *Sphenia binghami* kon vergelijken kwam er langzamerhand twijfel bij mij op, of werkelijk deze naam wel van toepassing was op onze Nederlandsche schelpjes. Enkele bezwaren waren:

Fig. 2. Ligamentuitsteeksel in de linker schaal van *Sphenia binghami* Turt. naar Lamy (4, p. 176).

1) De grootste Nederlandsche exemplaren hebben een lengte van 9 mm.; Jeffreys (2, Vol. III, p. 70) geeft voor de volwassen schelp op: $0,25 \times 0,50$ inch, dat is: $6\frac{1}{4} \times 12\frac{1}{2}$ mm. Alle Nederlandsche exemplaren zouden dus onvolwassen zijn.

2) De vorm van het ligamentuitsteeksel in de linker schaal (fig. 1) komt geheel overeen met die van onze *Mya*-soorten, terwijl dit bij het geslacht *Sphenia* juist kleiner en meer driehoekig moet zijn (fig. 2).

3) De algemeene vorm doet wel denken aan *Sphenia binghami*, zooals deze mij bekend is door de afbeelding van Jeffreys (2, vol. V, pl. L, fig.

3) en door exemplaren van de Engelsche kust (fig. 3), maar vertoont daarmee ook constante verschillen: de twee schaalhelften zijn niet zóó ongelijk, de top ligt minder ver naar voren en de omtrek is minder hoekig.

Het lag nu voor de hand, om de schelpjes eens met jonge exemplaren van *Mya arenaria* L. te vergelijken (fig. 4 en 5). De overeenkomst hiermee is wel groot, maar de jonge *Mya arenaria* mist den voor het materiaal van Bergen aan Zee enz. karakteristiek naar boven gebogen achterkant.

Zoover met mijn conclusies gekomen zond ik eenige van de twijfelachtige *Mya*'s (*Sphenia*'s?) naar den Engelschen malacoloog J. R. le B. Tomlin, die mij zijn meening erover uitvoerig schreef, waarvoor ik hem op deze plaats nogmaals mijn dank betuig. Hij is er zeker van, dat wij hier met een *Mya* te doen hebben, vermoedelijk met jonge *Mya truncata* L. Aan deze soort had ik zelf niet gedacht, omdat volwassen exemplaren altijd onmiddellijk aan den

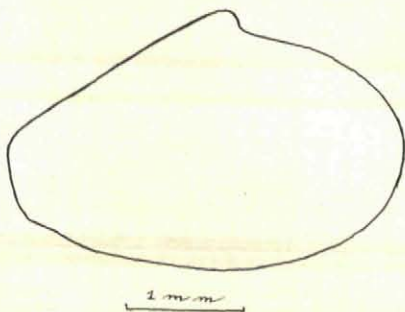

Fig. 4. Omtrek van de schelp van een jong exemplaar van *Mya arenaria* L.

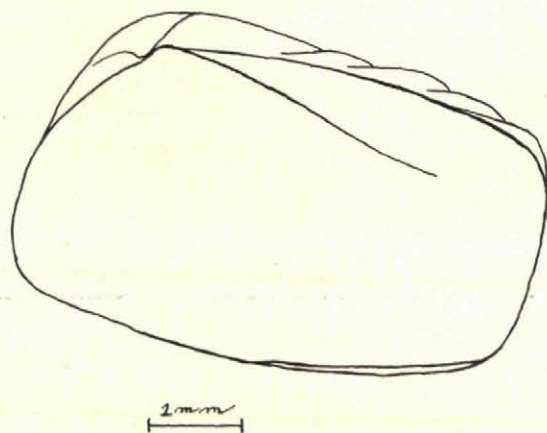

Fig. 3. *Sphenia binghami* Turt. naar een exemplaar van de Engelsche kust (men lette op de ongelijke grootte van beide schalen: de linker grijpt ten deele over de rechter heen als een deksel over een doos).

afgeknotten achterkant te herkennen zijn. De heer Tomlin verwees mij echter naar een passage in het boek van Jeffreys (2, vol. III, p. 69—70), welke ik hier laat volgen: „The half-grown shell is wedgelike on the longer side, with the terminal edges reflected outwards: until it arrives at maturity the truncation is incomplete”. Bovendien vindt men op p. 72 van hetzelfde boek den volgende zin over *Sphenia binghami*: „It differs from „*M. truncata* of the same size in being more inequivalve, „inequilateral, and compressed; in the anterior side „being invariably and abruptly truncated instead of „rounded; in the posterior extremity being more straight, „and having a smaller gape; in that side being distinctly „angulated, especially in the left valve; and the tooth in „the left valve is less raised”. Vergelijkt men dit met de boven opgesomde bezwaren tegen *Sphenia binghami* als naam voor ons schelpje, dan ziet men, dat deze ook dezelfde verschilpunten betreffen.

Zeer waarschijnlijk moeten dus alle vondsten, die tot dusver als *Sphenia binghami* Turt. van onze kust bekend zijn geworden, bestempeld worden met den naam: *Mya truncata* L. juv. Zoals de heer Tomlin mij schreef is het ook niet waarschijnlijk dat *Sphenia binghami* aan onze kust voorkomt. Immers deze soort leeft aan rotsige kusten, in spleten en holten aan de onderzijde van steenen, die geheel of ten deele in den grond zitten. Zoo komt het ook, dat wanneer het dier dood is, de schelpen wel haast nooit aanspoelen.

Het behoeft ons niet te bevreemden, dat alleen zulke jonge stadiën in dergelijke hoeveelheden aan het strand worden aangetroffen, want dat is ook met andere Lamellibranchiaten wel het geval. Wat grootere exemplaren zijn aan ons strand zeer schaarsch; éénmaal vond ik er een van 15 mm. in een stuk veen, waarschijnlijk in de verlaten holte van een boormossel. Dit exemplaar had reeds de voor de volwassen schelpen karakteristieke afgeknotte vorm. Volwassen losse schalen van 55 tot 70 mm. lengte, trof ik bij Bergen aan Zee geregeld, maar in gering aantal, aan.

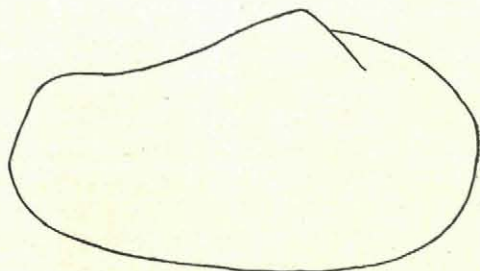

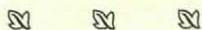
Fig. 5. Omtrek van de schelp van „*Sphenia binghami*” (naar later bleek *Mya truncata* L. juv.).

Litteratuur:

1. DORSMAN CZN., L., z.j. (1911), De schelpen van ons strand en hoe ze te herkennen. Amsterdam, Scheltens en Giltay.
2. JEFFREYS, JOHN GWYN 1865, British Conchology, vol. III.
1869, idem, vol. V. London, John van Voorst.
3. JUTTING, Mej. W. S. S. VAN BENTHEM 1927, Lijst van gemeenten als vindplaatsen van Nederlandsche Mollusken. Tijdschr. N. Dierk. Ver. (2), dl. 20, p. LXXXIII e.v., separaat 16 pp.
4. LAMY, EDOUARD 1927, Révision des *Myidae* vivants du Muséum National d'Histoire Naturelle de Paris. Journ. de Conch. T. LXX, p. 151—185.
5. MAITLAND, R. T. 1897, Prodrôme de la Faune des Pays-Bas et de la Belgique flamande, ou énumération de tous les animaux y observés depuis 1679—1897, exceptés les Araignées et les Insectes. Leiden, E. J. Brill.

Amsterdam, December 1934.

C. O. VAN REGTEREN ALTENA.

„LEVENDE NATUUR” IN AMSTERDAM.

Nog algemeen heerst de opvatting, dat men, om iets van de natuur te zien, naar buiten moet, de stad uit, wandelen in beemd en bos. Bekenden, met wie ik wel eens over de vogelwereld praat, slaken dan de verzuchting, tja het zal wel mooi zijn, maar ik heb geen tijd om naar buiten te trekken en hier in de stad . . . Dan halen zij minachtend de schouders op.

Toch, hoe deerlijk vergissen zij zich. Voor ons stadbewoners is er in die „dooie, mufte” stad toch ook nog veel te genieten. Ik wil niet eens spreken van onze parken en plantsoenen, waar nog volop is te zien, maar van het centrum, waar het verkeer, zoals U misschien denkt, bijna alle vogels heeft verjaagd.

Om de roezemoezige drukte van de binnenstad trekken onze grachten hun gordels van betrekkelijke stilte. Wie zou hier, te midden van het gedaver van een grote stad, veel natuurleven verwachten? Weinigen! Maar vanuit mijn venster op een der grachten, zie ik telkenjare de lente